

Kalite Güvencesi

Dünyada 20. yüzyılın son çeyreğinde hızlanan, bilgiye dayalı küresel ekonomik yarış ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerinde yaşanan önemli gelişmeler, ülkelerin her alanda olduğu gibi yükseköğretim alanında da sistemlerini yeniden değerlendirmelerini ve gelişmeler ışığında yeniden yapılandırmalarını beraberinde getirmiştir.

Her geçen gün yükseköğretime olan talebin artması, buna karşın kamu kaynaklarından yükseköğretim kurumlarına ayrılan kaynakların aynı oranda artmaması, yaşanan hızlı ekonomik ve sosyal değişimler ile bilgi ekonomisi ve toplumu esaslı gelişmelerin yükseköğretim kurumlarından daha nitelikli hizmet beklentisinin artması ile hızla daha büyüyen ve yönetimi daha kompleks hale gelen yükseköğretim kurumlarının eğitim, öğretim, araştırma ve diğer hizmetlerinde sistematik ve stratejik yaklaşımları zorunlu hale getirmektedir.

Bu değişim, Avrupa ülkelerinin Lizbon Süreci ile başlayan ve 2010 yılına kadar dinamik ve etkin bir bilgi toplumu ve ekonomisi oluşmayı hedefleyen Avrupa düzeyinde de radikal bir hızda yaşanmaktadır.

Avrupa ülkelerinin bu kapsamda, etkin ortak bir Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) ve Avrupa Araştırma Alanı (AAA) oluşturma çalışmaları Bolonya süreci ile şekillenmiş ve bunu takip eden süreçler ile desteklenerek geliştirilmiştir. Günümüzde bu kapsamdaki çalışmalar büyük ivme kazanarak devam etmektedir. Bu kapsamda yürütülmekte olan çalışmaların içerisinde, Avrupa yükseköğretimin güçlendirilmesi, kalite düzeylerinin yükseltilmesi ve ortak kabul görmüş belirli standartlarda yükseköğretim sistemlerinde kalite güvence sistemlerinin oluşturulması yönündeki çalışmalar en önemli gündem maddesi haline gelmiştir.

Bolonya süreci içerisinde bu konuda yapılan çalışmalar ve öneriler [Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvence Birliği \(European Association for Quality Assurance in Higher Education-ENQA\)](#)'nin 2005 yılında yayınlamış olduğu "[Avrupa Yükseköğretim Alanında Kalite Güvence İlke ve Standartları Raporu](#)"nda yayınlanmıştır. Bu raporda yayınlanmış olan ilke ve standartlar günümüzde bu alanda yürütülmekte olan çalışmalara rehberlik etmekte ve bu sayede Avrupa Yükseköğretim Alanı'nda yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile uyum içinde ve kıyaslanabilir kalite düzeyinde hizmet vermeleri hedeflenmektedir.

Bu kapsamda, her ülke kendi eğitim sistemine uygun kalite güvence standartlarını ortaya koymakta ve bu standartlar ışığında kendi eğitim sistemlerini değerlendirmektedir. Aynı kapsamda, ülkeler yükseköğretim kurumlarının kalite geliştirme faaliyetlerinin değerlendirilmesi için kalite ajansları oluşturulmakta ve dış değerlendiricileri kullanarak yükseköğretim kurumlarının kalite düzeylerinin belirlenmesini sağlamaktadırlar.

Türkiye'de kalite güvence sistemi, üniversiteler tarafından yıllık olarak gerçekleştirilen iç değerlendirme süreci ve normal koşullarda 5 yılda bir gerçekleştirilen dış değerlendirme temeline dayanmaktadır. Bu sistem aynı zamanda "Ulusal Yeterlikler Çerçevesi" bağlamında program bazında belirlenen öğrenim çıktılarının kalitesini

garanti altına almak üzere akreditasyon ve değerlendirme unsurlarını da içerecek şekilde düzenlenmiştir.

Ülkemizde de bu gelişmeler ışığında, yükseköğretimde kalite standartlarının oluşturulması ve bu alanda uluslararası uyumluluğun sağlanabilmesi için Yükseköğretim Kurulu tarafından 2005 yılında eğitim, öğretim, araştırma aktivitelerinin kalitesinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi temel amacıyla [Avrupa Kalite Güvencesi Standart ve İlkelerine \(ESG\)](#) de uygun olacak şekilde "[Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği](#)" yayınlanmış ve bu yönetmelik kapsamında, Üniversitelerarası Kurul tarafından seçilen dokuz üye ile Ulusal Öğrenci Konseyi tarafından belirlenen bir öğrenci temsilcisinden oluşan ve yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarının düzenlenmesi ve koordinasyonundan sorumlu olan [Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu \(YÖDEK\)](#) kurulmuştur. YÖDEK, yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarını ilgili yönetmelik ışığında yürütülebilmesine rehberlik edecek süreçlerin tanımlandığı ve yükseköğretim kurumlarımıza kalite geliştirme alanında yön gösterici nitelikte olan "[Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Rehberi](#)"ni hazırlamıştır.

Adı geçen yönetmelik bağımsız ulusal dış kalite güvence ajansları kurulmasını hedeflemektedir. Ulusal dış kalite güvence ajanslarına lisans verme yetkisi YÖDEK in de görüşleriyle Yükseköğretim Kurulu na (YÖK) aittir. Dış değerlendirme sürecinden geçen yükseköğretim kurumları, kurumun kalite seviyesini ve kalite alanındaki gelişmelerini gösterecek olan "Kalite Sertifikası" alacaklardır. Bu sertifikanın geçerlilik süresi 5 yıldır. Yükseköğretim kurumunun alacağı Kalite Sertifikası kurum bazında olabileceği gibi, akademik birimler veya program bazında da olabilecektir.

Günümüzde bazı bağımsız kalite ajansları çalışmalarına başlamıştır. [Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği \(MÜDEK\)](#) 15 Kasım 2007 tarihinde Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi almış ve tanınmış ilk ulusal dış değerlendirme ajansı olarak çalışmalarına başlamıştır. MÜDEK bugüne kadar 10 farklı üniversitenin 57 mühendislik programını akredite etmiştir. MÜDEK haricinde YÖDEK'e ulusal bağımsız dış değerlendirme ajansı olmak için başvuruda bulunan iki ajans daha bulunmaktadır.

Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK), Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği kapsamında, yükseköğretim kurumlarının akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarının sistematik bir şekilde yürütülebilmeleri için gerekli süreçleri ve performans göstergelerini tanımlamıştır.

Belirlenen süreçler şu şekilde listelenebilir;

A) Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite

Geliştirme Süreci

B) Stratejik Planlama Süreci

C) Kurumsal Değerlendirme Süreci

D) Periyodik İyileştirme ve İzleme Süreci

Kalite güvencesi alanında geliştirilmiş olan mevzuat uyarınca, ulusal alanda YÖDEK ve yükseköğretim kurumları düzeyinde ise Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Kurulları (ADEK) bu sürecin organizasyonu, koordinasyonu ve yürütülmesinde sorumlu organlardır. Yükseköğretim kurumlarının kalite güvencesi yapılanması kapsamında hazırlayacakları stratejik planlama çalışmaları, ilgili kurumun senato ve yönetim kurulunun ortak sorumluluğunda hazırlanır ve yürütülür. Yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmaları ise yükseköğretim kurumlarının yukarıda bahsedilen ADEK'lerin sorumluluğu ve koordinasyonunda yürütölmektedir.

Türkiye Kalite Güvence Sistemi yurtdışı değerlendirmelere de açık durumdadır. Bugüne kadar dört üniversitenin toplam 42 mühendislik programı [“Accreditation Board for Engineering and Technology-USA” \(ABET\)](#) tarafından farklı zamanlarda değerlendirilmiş ve “substantial equivalence” derecesinde eşdeğer kabul edilmiştir.